

**SA
YĒNGU,
SA
ĒLĒG**

**Tééré tektal bu yomb
ngir nga sóobu amal
yèngu jëm doxandéeml
yi yor sen liggéeyu bopp**

Cant ak ngërëm

Tééré tektal bii ñi ko amal mooy New York Immigration Coalition and Pratt Center for Community Development, muy sen wàll ngir jéem a yokk jote ci ay xibaar yu leer ak ay juntuukaay yu jëm ci doxandéem yi yor sen liggéeyu bopp ci New York. Fësëlug tééré gii ñi ko amal te fayu ñu leen ci dërëm ñoy Capital One, the NYC Department of Youth and Community Development, the New York City Council and the Speaker's Office, mu jaare ci the New York Immigration Coalition's Key to the City Initiative.

Fësël ñu ko ci Awril 2019

Kiko jëmmël di Ben Dodd, ci ndimbalu Cépedes Sal Muñoz

Kiko faram-fàcce di June Lee

New York Immigration Coalition

The New York Immigration Coalition ab kuréel la bu amul payoor guy mbëbëtë am goxub New York gu ëpp doole ndax nu ngi talal ñépp sunu yoxo, yemale leen, may leen ñu motalli seeni bëgg-bëgg. Kuréel gi dafay boole doxan-déem yi, ñi ci bokk & ñi koy jàppale ba nga xam ne bépp saa-New York dafay jëm kanam.

Pratt Center for Community Development

Pratt Center for Community Development dafa boole sumb jëm ci dëkku taax yi, gëstu, tek lépp ci yoon, ak jàppale ñiy yëngu ci liggéey yu ndaw taxawu leen, ñu tek ay jeego amal sen ëlëg ci yamale ba faw ci bépp saa-New York

ÈMB GI

Tàmbali sab yëngu? Li nga soxla xam!	6
Naka ngay jëfandikoo tééré bi lay tektal	6
Tàmbali	7
Ay pexe ngir tànn say xeetu yëngu	11
6 xeetu yëngu yi	15
Sa moomelu bopp	16
Li nga bokk ak ñépp	17
Li nga ci moom	19
Li nga ci moom te mu yam	21
Ñi nga bokkal liggéey bi	23
Kuréelu liggéeykat yi	26
Li muy tekki	27
Këyit yu am solo	28
Jumtukaay	29

Bataaxal bu joge ci baatu Corey Johson bu dëkkub New York

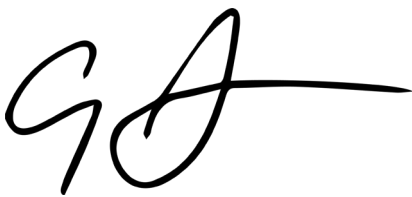
Yaw saa-New York bi,

Dëkkub New York bi nu xam te bëgg ko narul woon tekki dara bu nekkul woon sunu doxandéem yi yor sen ligéeyu bopp. Way-tukkisi yi ño yor komu dëkk bi, bo xoolee lim ku tàkku gi ñu doon ci liggéeyu jàmbur ak liggéeyal sen bopp. Dëgg la, way-tukkisi yi ño yor xaaju liggéey yi ci New York tey bokk ci lu tollu ci 228 milyaar \$ ci koomu dëkk bi. Waaye, amna ci ay jumtukaay yo xamne li leen tax a jog mooy jàppale ngir ñoñal ñi yor seeni yëngu bopp kese. Mbégté la ci man ma yokk jumtukaay bi ci barabu yi ci dëkk bi, def ay jeego jàppale wàllu yëngu way tukkisi. Jeego bu am solo la jëm ci ne nu gi wëyël di dindi bànkas yi ngir Saa-New York tekki.

Amna ay jamono bu kilifay réew mi songaan gni tukkisi New York, dama bég ci li kuréelu dëkk bi defaree tééré tektal bii. “Sa yëngu, Sa ëlég” moy li gën a kawé ci li nu yokk ci jokko ak ay kangam yu wóor ci wàllu tukki, yëngu, ak limpo, naka noonu mboolo ak gniy liggéeyal sen bopp ci bitim réew. Ci fànn yu bari, bii mooy bi ci njëkk. Tééré tektal bii daf leen di wan yoon wu leer ak ay xibaar yu leen di dimballi ci way-tukkisi ci New York yi ngeen bëgg bokk sumbu liggéey waaye xamoo leen fu ngeen di tek tank wala sax ban xeetu yëngu ngeen bëgg taxawal.

Ginnaaw njarign gu bari gu tééré tektal bi am ci Saa-New York yi, fësal gi nu ko fësal ci jamonoo gii daf nuy wan lu bari lu joge ci kuréel way-tukkisi yi ne dalal na gnu leen bu baax fi te yit rafetlu na gnu li bari li gnuy def ci dëkk bi. Am naa yaakaar ni tééré tektal bii din a yokk xalaat saa-New York yépp gnu jàll ci li ci top!

Mu ngi liggéey

Baatu kuréelu dëkkub New York
Corey Johnson

Bataaxal gu bàyyikoo ci Kilifa yiy Dogal

Lu ëpp 150'I at, New York dafa mas a nekk teen wu gni tukkisi New York di rootee. Ba noppi gnoom wëyal di gnoñal kom-komam. Bo jëlee 4, 1 liggéeykat yi ci way-tukkisi yi la di de flu tollu ci milyaar ci doolaar ci kom-komu dëkk bi. Waaye way-tukkisi yi du rekk dagnuy dollisi ku ci liggéeykat yi, gnoom gnoy tax ay xeetu liggéey yu bari di am: Lu ëpp 83.000 nit ci New York yu am seeni yëngu bopp ay way-tukkisi di dëkk bi la gnu, muy li ëpp ci gni yor liggéey yu ndaw yi.

The New York Immigration Coalition and Pratt Center for Community Development mbégté la am jox leen tééré tektal bii muy jumtukaay bu jàppandi buy dimbali way-tukkisi yi gnun tàmbali ak sàmm yëngu yu mucc ayib. Am-na mbal mu yaatu bu dajale askan wi ci ay mboolo, jëmmalukaay, yëngu yu ndaw, ak gni sangna joxe ay ligéey yu am solo ngi yor sen yëngu bopp, waaye gnu bari danu gis ne jumtukaay yi jàppandi yi kàllaama bi gnu ko waxe dégg gnu ko. Lii moom ab mbir la ngir gni yor seen liggéeyu bopp yépp waaye rawatina way-tukkisi boo xoolle tolof-tolof yi gnu am ci kàllaama ak mbaatit.

Tééré tektal bi dfa doore ak wane yen jafe-jafe yi way-tukkisi di jàkkantool jox leen ay xibaar yu jàppandi ci kàllaama yu bari. Jumtukaay bii jàngale din taxawu xariti askan wi yiy liggéey ci mbedd mi ngir jox mbooloom way-tukkisi ay jumtukaay yu leen di dimbali ci seeni yëngu. Jàppale way-tukkisi ci seeni yëngu ak liggéey yi gnuy indi dafay amal njarign kom-komu New York mu jëm kanam te dafay yokk pexe yu ci bépp saa-New York.

Ca dëgg-dëgg,

Steve Choi
Njiit biy Dogal
Kuréelu Way-tukkisi yi ci New York

Adam Friedman
Njiit biy Dogal
Barabu Pratt ngir Askan wi jëm kanam

TÀMBALI AB YÈNGU? LI NGA SOXLA XAM?

Noy Jëfandikoo Tééré Tektal bii

Way-tukkisi yi sen liggéeyu bopp moo téé kom-komu réew mii. Ci Goxub New York, way-tukkisi yi seeni am-am manes nakoo xayma ci 33,8% bo ko jëlee ci gni fiy yeewoo yépp, muy 7,2 milyaar \$ ci linuy ci yëngu yi.¹ bu nekke limu way-tukkisi yiy yëkëti seeni mbiri bopp ëpp na gnaari yoon limu gni juddoo, néew na lool jumtukaay yu jagleel way-tukkisi yiy yor sen mbiri bopp ngir dimbali leen.²

Tééré tektal bii da gnu ko yaatal ngir képp ku namm liggéey si fi, wala nga nekk fi ba noppi yor sa liggéeyu bopp, yaa xam yan këyit nga fi yor, nu jàppale la nga xam fi ngay jaar ba tek say yëngu bopp ci Réewum New York. Tééré tektal bii ko tax a jog mooy ngeen gis bu yaatu nu dëxëgn ci ay xibaar yu ay dimbali nga xam ban xeetu yëngu mo yellu ci yaw, lan nga soxla ngir tek ko ak yan payoor ak lémpo gno lay xaar ba nga man a tijjeku ci say yëngu.

Tééré tektal bii waxul ci wàllu këyit yi lay may sagn-sagn yi gnu man a laaj ci bo waree taxaal izin wala ab liggéey. **Tééré tektal bii xelalu la ci li jëm ci lémpo.** Gnu ngi sogn way-tukkisi yin gnu seeti ci gniy liggéey ci wàll woowu gnu xelal leen ci seen nekkininun ku fi tukkisi, li seen yëngu ak lémpo yi laaj ak fignu man a yam. Boo ci bëggée yeneen leeral yëral pàcc wi gnu jagleel jumtukaay yi ci tééré tek-tal bi. Xibaar yi ci tééré tektal bi mo gi wér ba Oktobar 2018 te kenn du ko yeosal.

---

1. "Way-tukkisi yi ci New York" (4 Oktobar, 2017) Kuréelu Amerik bi leen di xelal ci Tukkiisi bi.

www.americanimmigrationcouncil.org/research/immigrants-in-new-york

2. "Wàllu kom-kom ci Dalalug way-tukkisi yi yor sen liggéeyu bopp" (8 Septambar, 2015) nkauffman Foundation.

www.kauffman.org/what-we-do/resources/entrepreneurship-policy-digest/the-economic-case-for-welcoming-immigrant-entrepreneurs

Tàmbali

Gniy liggéey keneen ci seen coobare vs. Surga? (and lu tax mu mat a bàyyi xel)

Way-tukkisi yu bari dagnuy am gálankoor jot ci liggéey yu ni fay bu baax ci Etaasini. Moom mbir mi ngay yëngu man a tax way-tukkisi bi jëm kanam ci wàllu kom-ko. Rawatina, sugnu la mayul nga liggéeyal kenn ci Etaasini, tàmbali sa mbiri bopp man nala dimbali ngay fortaatu loo dundée.

Dagnuy tere kuy jox liggéey ko xamni xamnagn ni kenn mayuko mu liggéey ci Etaasini. Gniy joxe liggéey yépp dafa war ci ngoom gnu xool baax ndax ki gnu y jël may nagnu ko mu liggéey.

- ▶ Këyitu mbindu mi mu ngi wëy I-9
- ▶ Saytu këyiti jëmal bu liggéeykat bi (lu ci mel ni nimeron sekirité sosiyaal, giriin kàrt, paaspoor, aãs.)

Amul benn yoon bu Réewum New York wala bu Etaasini yépp buy tere way-tukkisi bu amul këyit buko may mu liggéey mu am yëngi boppam wala mu yor liggéeyu bop-pam. Ki yor liggéey boppam léeg-léeg dina gnu koy woo-wee “ki amul kontaraa ak kenn.” Gni amul kontaraa ak kenn tu bés bu nekk la gnu sàkku ci gnoom gnu bindu ci Form I-9 jëm ci seeni kiliyaan bu gnu y tàmbali kontaraa bu bees. Bu fekke da nga taxawal ab yëngu yaw kepp niki ni gnu ko tojee ci tééré tektal bii, wall wi ko jaaralee yoon man doxal yëngu yi, boole ci di joxe ay bagaas ak doxal ay waaw tey dug ciy kontaraa.

Niki ni gnu kay doxalee, way-tukkisi yu bari man na gnoo foraatu bu gnu dooree seeni yëngu ak xeetu këyitu bu gnu mana yor. Dafay am solo lool yaw mi yor sab liggéeyu bopp, nga tegu ci yoon bi tegu sa doxalinu liggéey, mu bokk ci ngay fay say lémpo. Da nga war a xamit ne tàmbali ab yëngu dafay laaj nga jox ay këyit kilifay réew mi ak bànk yi, terewul it nu genne la Etaasini, ak taxul it nu tek la ci yoon wu lay may ay këyit. Waaye nak, dinay faral di am, àttekat yiy saytu tolluwaayu way-tukkisi man na gnoo xool ak xol bun rafet yëngu gni yor seen yëfu bopp ak payooru lémpo yi.

Nu gnu lay waxee ndax kenn daf la tēnk ci sa liggéey

Dafay jafe wax ndax kenn daf la tēnk ci sa liggéey wala da gnu la jël te saa su nekk da nga wara dem ci gni mu war gnu xelal la ci sa nekkin yaw.

Ngni dara tēnkul seen liggéey da gnu nekk seeni yēngu bopp di dox ciy soxlay seeni kiliyaan. Waxu nu say kili-yaan, waaye yaw, loo gën a xam li ngay liggéey ak xaliis biy duggsi, gnu lay gën jàppee ku liggéey te kenn tēnkula ku ligééeyalul ay kiliyaanam. Ci xēt bi ci top di ngeen fa gis ay misaalu fi gnu bind nu nuy nàttee kuy liggéeyal nit ak ku kenn tēnkul ci liggéeyam.

Bo taamoo liggéeyal sa bopp, kuréel gu wóor gi ci boppam man na nekk ci soxlay kiliyaan. Lu ci ëpp, keen du la jàp-pee ab kuy liggéeyal keneen **su fekkee yaa moom tay doxal say yēngu**. Looloo waral, nguy sogn gni yor seen liggéey bopp tea mu gnu këyit gu leen ko may:

- ▶ Moom lépp wala lenn ci li ngay yēngu, ak
- ▶ Saytu ni seen yēngu di doxee.

Kuy liggéeyal keneen wala ku kenn ténkul?

Damay raxas kër te ay kiliyann yu wuute lakoy defal. Am-naa sit internet buy faram-facce xeetu liggéey yi may def. Danu may fay ci loolu, du waxtu bu nekk. Kiliyaan yi man gnu jot sama liggéey bu gnu deggoo ci internet wala ci telefon. Kiliyaan yi gnooy joxe lépp lu aju ci raxas bi

Been Njaboot laay raxasal seen kër Altine ba Aljuma 8h ci sub aba 4h ci ngoon. Dama daan waxaale liggéey bi 15 \$ waxtu bu nekk ci ginnaaw ga may yokk ngir top njëgu ndund gu seer gi. Njaboot gi may liggéeyal gnooy jënd lépp limay raxasee. Danu may waccal kenn këyit gu gnuy bind lima wara def bés bu nekk. Njëextalu ayu-bés yi dinaa faral di liggéeyal yeneen njabot ngir amaas tuuti xalis.

Mbindaan A

Mbindaan B

	Mbindaan A	Mbindaan B
Yor barabu yëngu	☐	☒
Ay investismañ yu am solo ci say mbir, ak bépp juntucaay	☐	☐
Gneme duggal xaliis am ci ndam wala nga gnakk	☐	☒
Yaay wax njëg bi ngay liggéyee	☒	☒
Man ngaa taamu ki lay xettali	☐	☒
Sagn ka bagn liggéey yu gnu la bëgg jox	☐	☒
Man nga liggéeyal yeneen kiliyaan	☒	☒
Saytu naka, kagn ak fan lay defee liggéey bi	☐	☒
	Dagnu ma JËL MAY LIGGÉEY	Kenn TËNKUMA CI SAMA LIGGÉEY

Kuy liggéeyal keneen wala boppam?

Ci wàllu xalis laay liggéey dika defal benn këru liggéeyukaay su gnu ma soxlaa. Su ma këru liggéeyukaay bi soxlaa ngoom gnooy wax ban bés laay liggéey ak ci ban àpp. Su liggéey bi jéexee la gnu may fay waaye du waxtu wu ne. Suma soxlaa sama payoor damay yonne këru liggéeyukaay ga njëg li. Damay liggéeyal yeneen këru liggéeyukaay yu bari te lu ni mel laa leen di defal ci liggéeyu xalis. Sama kër laay liggéeyeye te ordinaatëer bi may liggéeyée laa koy defee.

30 w laay liggéey ayu-bés bu nekk, benn wall bi ci benn këru liggéeyukaay ci mbiri xalis gnu may fay ayu-bés bu nekk. Léeg-léeg kër ga laay liggéeyée ci sama ordinaatëru bopp. Suma neexee, man naa bindu suma feebaree këru liggéeyukaay bi dima fac. Yenn saay dinaay jël liggéey ci yeneen këru liggéeyukaay yu ndaw su fekkee liggéeyumal kër gii.

**Liggéeykat
ci xalis A**

**Liggéeykat
ci xalis B**

Yor barabu yëngu	☒	☒
Ay investismañ yu am solo ci say mbir, ak bépp jumtukaay	☒	☒
Gneme duggal xaliis am ci ndam wala nga gnakk	☐	☒
Yaay wax njëg bi ngay liggéeyée	☐	☒
Man ngaa taamu ki lay xettali	☐	☒
Sagn ka bagn liggéey yu gnu la bëgg jox	☐	☒
Man nga liggéeyal yeneen kiliyaan	☒	☒
Saytu naka, kagn ak fan lay defee liggéey bi	☐	☐
	Dagnu ma JËL MAY LIGGÉY	Kenn TËNKUMA CI SAMA LIGGÉY

Ay pexe ngir tànn say xeetu yëngu

Léegi nak ginnaaw dogu nga ngir tàmbali ab yëngu, di nga soxla ràgne ban xeetu yëngu moo gën ci yaw! Pàcc bi daf lay jox ay xibaar nga xam lan ngay taamu ngir tek say yëngu.

Tek yenn yëngu yi dafa jafe ciy këyit ba noppi njëg yi yombul. Amna ci yeneen yëngu yu yomb door, te li gnu la ci laaj bariwul walu du gnu la laaj dara wala xanaa li manul gnàkk, waaye boroom yëngu yi man na ci gnàkk xalis bu takku. Ngir nga tànn yoon bi gën a yomb bi ngay jaaralee say yëngu, daf ciy am solo lool nga xam yenn tërëlin yi manul gnàkk jëm ci nooy dooree ay yëngu ci Réewum New York.

Aar Sa Alalu Bopp

Ab yëngu man na nekk lu jaar yoon lu gnu tàqale ak ki moom yëngu gi. Lu jaar yoon lu ci mel ni nit, amna sagn-sagnu waxtaan ba juboo wala liggéeyal kenen, man nagn ko jox wala leebal, man nagn yobbu ci yoon wala mu yob-bu fa nit, ak top ko li man a am ëlëg.

Say yëngu su fekkee yaw ak keneen yeen na ko moom manees naa **gnoo gnàkk wóolu** say jëf wala kàddu. Ni gnu lay abale xalis mu ngi ténku ci lu ci ëpp ci xalis bi nga defal sa bopp ci li ngay yëngu. Say yëngu su fekkee yaw ak keneen yeen na ko moom te gnu yobbu leen ci yoon, sa alalu bopp lu ci mel ni kër wala oto, lu ci ëpp mucc na gnu gnu nangu leen ci yaw ngir fayee ko bor bi joge ci say yëngu. Beneen njarign bu joge ci doxal say mbir yaw ak keneen mooy ne lëkkélóo bi man a def yëngu yu gnu maye su fekkee sax ki moom kenn mayu ko muy liggéey wala doxal ay yëngom nekk ba bitim réew.

Ci tééré tektal bii, da nuy ténk njëg ak njarignu xeetu liggéeyin yii gnu man a door ci Réewum New York ngir yamale sa yëfu bopp: Bokk gu Mat, Këru Ligéeyukaay ak cër yu yam ak gni ci liggéey.

So béggee **bokk bor yi ci mbir** yi nga bokk ak keneen ci sa yëngu:

- ▶ Fexeel ba sa alalu bopp ba gna dug ci li ngay yëngu
- ▶ Tijil weneen kont ca bànk ba ngir say mbir
- ▶ Jëfandikool turu liggéeyukaay bi ci say kontaraa ak piblisité (bum doon sa tur)
- ▶ Utal beneen nimeró lémpo (EIN) ted eel fay say lémpo ci sa turu liggéeyukaay fu gnu ko soxlaa ak nu gnu ko soxlaa.

Luy ITIN?

Soy liggéey xalis wareef la ci yaw nga fay lémpo. Ab Ni-mero Fay Lémpo (ITIN) din a génn ki ko defar di Kuréel biy Saytu Am-am yi (IRS) jagleel ko gni nga xam ni ma gnu am nimeru kaarànge dundin waaye da gnu y fay ay lémpo. Boo amee nimeru kaarànge dundin (SSN) ma noo bindu ci ab ITIN. Bu dee sax sa këyitu liggéey dafa jeex, sa SSN dina wéey di la amal njarign

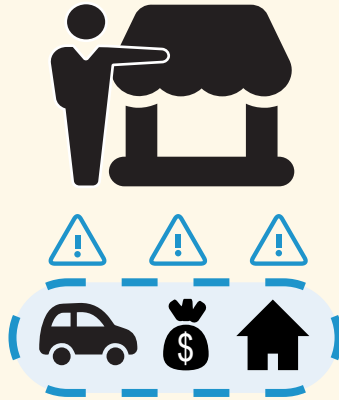
Ci say lémpo. Man nga it jëfandikoo ITIN ngir jot ci liggéeyu koppar yépp mu bokk ci jot ci ab leb wala tijji kont ca bànk ba, ak këyitu tukki boo man a yor. Ngir yeneen leeral, demal xool [Your Money, Sa Eleug! Tééré bu lay tektal ci lu yomb nooy Jàngee Ligéey Xalis ak Dooleel](#) sa bopp, ab jumtukaay buy dimbali waytukkisi gnu xamal seen bopp yoonu xalis yi am.

Luy ITIN?

Lu aju ci lémpo ci Etaasini yépp ak yu Réewum New York, bépp yéngu bu am ay liggéeykat war na am Nimeru Boroom Liggéey yi (EIN). Benn Liggéey Bi ak li ëpp ci Liggéey yi Nga Bokk ak gneneen (LLCs) da gnu war a am EIN.

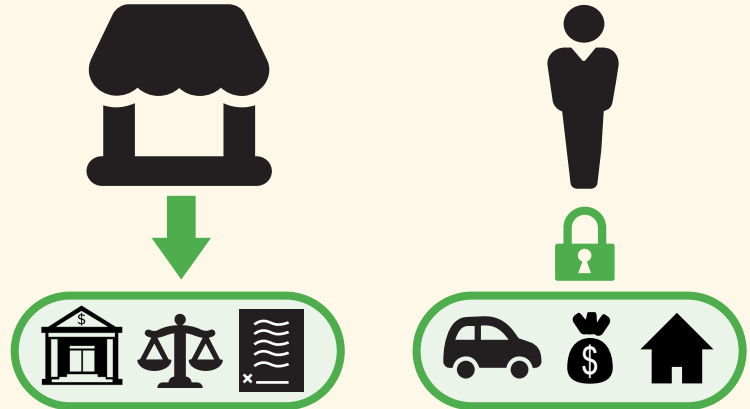
Naka jekk, bànk yi da gnu laaj EIN kuy yéngu soxla tijji kont ca bànk. Soo béggee am ab EIN, da ngay bindu ci Form SS-4 (“Xarala bi gnu Jagleel Nimeru boroom Liggéey yi”) ci IRS wala nga bindu ci sa telefon wala ci internet.

Bu fekkee yaw ak sa
yëngu benn say la

...sa alalu bopp mu
ngi lu wóorul.

Su fekkee sa yëngu dafa
taxaloo say këyit...

Sa yëngu man nga ci leb,
yobbu nit ci yoon ak lëkkéloo
ak keneen ci wàllu liggéey.

Te sa alalu bopp
din a mucc!

Xam say Wareef ci Limpo bi jëm sa Yëngu

Ak këyitu tukkisi boo man a yor, képp kuy liggéey xalis ci Etaasini war na fay lémpo réew mi yépp, gox bi ak dëkk bi. Payum lémpo gi dafa aju ci mbir yu bari mu bokk ci ndax da ngay bindu niki ku sëyul wala kuy sëy, li ngay fay at mi yépp bu gnu ko boole, ak fan nga dëkke ci Réewum New York.

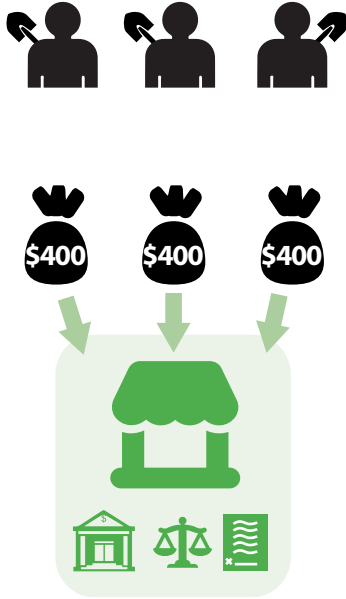
Lu ci ëpp, lu sa tërëlinu yëngu gën a oyof li ngay fay ci lémpo di gën a oyof. Am na ci tërëlinu yëngu yu lay may nga jélée li nga am ci alal ci sa liggéey yobbu ko say lémpo, mu yombal waajalug fayum lémpo gi ci boroom liggéey yi.

Gnu ngi leen di gnaan génn bagn a jàppee tééré tektal bii ni lu leen di xelal ci lémpo. Way-tukkisi yiy liggéeyal seen bopp gnu ngi leen di sàkku ngu dem taantaani diglélu gni xaragn ci liggéeyu lémpo. Ci jumtukaay bi wan nagnu leen kuréel yi xaragn ngir taxawu leen ci mbirum lémpo ak seni yëngu.

Taarixu Gnaar Gnuy Yëngu

Limited Koolute Company*

Gnetti xarit dagnu tek yëngu wu yaatu. Gnu bind seen yëngu ci Lu Bokk Ku nekk am foo ci yem (LLC). Seen LLC Ku ci nekk amna lumu moomal boppam.

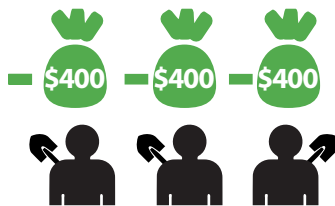

Ku ci nekk ci gnoom def 400\$ ci yëngu wi mu tàmbalee ci lu ndaw tek ci **liggéeyukaay bi jot** xaalis bu leen bànk.

Yëngu wa doxul mu mujjee tëj ginnaaw weer yi néew gnu jëlée ci boru 8.000\$.

Gnàkk gi ci 400\$ yi ku nekk joxewoon kepp la yem ak bépp alal bu yëngu wi juron.

Ngi moom liggéey bi dara waru leen ci bor bu LLC te seeni alalu bopp mucc na.

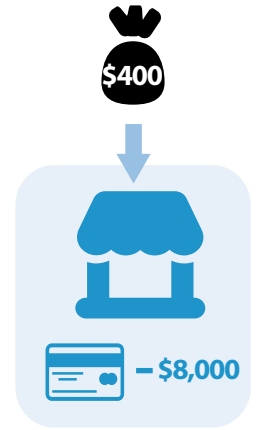

Kenn Kepp ku Moom

Kenn kepp dafa tek yëngi boppam yu yaatu. Moom ak yëngu wimu tek wenn say la ci gis-gisu yoon.

Dafa def 400\$ yumu dajale **jël** kàrt keredi jënd jumtukaay yu jëm ci yëngom wu bees wi.

Yëngu wa doxul mu mujje tëj jële ci boru 8.000\$ ci kàrt keredi bi.

Ki moom mom kepp gnàkk na 400\$ yu mu duggaloon te léegi nak moom la gnuy top mu fay boru 8.000\$ kàrt keredi bi yokk ci ay ndàmpaay.

Su fayul bor bi, kèru liggéeyukaay dina gnu dem nangu ci alalam yi mu moomal boppam fayee ko bor bi, mu bokk ci otam, kèram ak limu denccal boppam!

*Da nuy sukkàndiku ci LLC ci misaal bii, waaye yeneen xeetu ténku yu nu waxtaané ci biir tééré tektal bii tamit da fay ténk sagn-sagn yi.

JUROM BENNA TEUREULINU YENGU

Dafa am jurom ben xeltu momel yëggu si diwanu New York yiga xamantani ñi tukke bitim rewu dañko wara xam si senni liggey. Yoyi modi yii ni:

- **Benna këru liggeeyukay**
- **Yeneni dimbalikat**
- **Dimbalikat bu yam**
- **Leukeulo Liggeeyukay bu Yam (LLC)**
- **Jëfandikukat**
- **Kurrelu Liggeykat**

Biile teetal day jooxe benna gisgis si tërëlinu jurom yëggu yu jëk. Mënnaño teg Benna kurrel ak yi, LLCs, wala jëfandikukat yi. Daxte tërëlinam bu xawa dooy war, biile teetal du xus lu sorri si yëggu lumuy lacce ak say waaref gir aamal benna kurrel. Gir ga am yeneni xibar lu jeum si kurrel.

Benna këru liggeeyukay

Benna këru liggeeyukay moy tërëlinu yëggu bu geuna yomb biga mëna jeufeduku gir aamal ligay yëggo ak bu geuna yomb biga mëna def. Mënga done legi ki aamal benna këru liggeeyukay su fekke jooxega ay serwis wala jayoon ay marsandiz tonte amul benna keuyit biga binda yow ak gornamang bi. Jëggu tambali bi dañó suffe daxte amul xalis boy faaye wala binda ay keuyit kom niko tërëlinu yëggu lacce. Sa keuyitu am am yëggu nek si koo-par bigay faayat, daxte koopar bigay faay dafadone li yomb.

Li di Tënk si di aamal benna këru liggeeyukay

 <p># ñi moom</p>	<p>1 ki moom</p>	<p>Niit ki mo di kenna ku mom yëgguwam.</p>
 <p>Tambali-gi</p>	<p>Lu gëna yomb tambali</p>	<p>Dinañko def su fekke tambaliga taxawal ay yëggu.</p>
 <p>Faay yi/ Keuyit yi</p>	<p>Si daara basi diig bi</p>	<p><i>(Sula neexe)</i> Lu waar liga wara binda, ga xamantani si deuk yi lay wutte, gir Keuyit buy Woone Tur am su fekke keuyitu yëggu am dafa wutte ak kiko mom.</p>
 <p>Koopar bigay faay lu jeuk</p>	<p>Lu gëna yomb</p>	<p>Sa keuyit biy woone liga am sisa yëggu si liñila dello si koopar niga faay.</p>
 <p>Koolute</p>	<p>Sa tolof tolof yu kawé si koopar gi</p>	<p>Ki mom yëggu am mo wara faay bep ay bor ak waareef si yëggu am bim, ak liga am si kom dafa nek si njaqare.</p>
 <p>Yi topp si Lacce yi</p>	<p>Daara lu toppul si meeyat benen aap/ bind yi</p>	<p>Aamato gir jeebal bep binda ak kurrel bumu mënta done si gornamang bi gir nekkal benna këru liggeeyukay.</p>
 <p>Baxna gir</p>		<p>Serwisu defarukay elektronik, zardiñe yi, ñi xool kër gi, yaarkat yi, bindakat yi ak artist yi.</p>

Lep lu jeum si Leukeulo

Leukeulo bu yaatu dina dox bu bax gir ñar wala lu eup si ñi mom ab yënggu te di weur gir bokku koolute si koopar wala njanqare ak jeul ay ndogal si yënggu senni biir. yiile liggey gir ñi mom yënggu di wooluwante daxte kenna ku nek dafa done kiilifa si ndogal yi ñenen yi di def.

Lusi melni benna moomel, amna ay keuyit yu ndaw yuñu waara te.g gir leukeulo bu yaa. Mënga legi nek si leukeulo buy aa su fekke danga dugu si yënggu ak kenen ak tamit def sa bop ni kuy leukeulo si ay yënggu. Daño dingle ñi leukeulo ñiiy deego si kaddu, si benna keuyit buy teetal kenna ku nek waareef am ak liko waar, ñatta la kenna ku nek jotta jooxe si koopar, ak nakala ñi leukeulo di wax-taane senni jafejafe. Su fekke rek dax amna benen keuyit buñu binda di wax lenen, bep aam aam ak ligenna ñak digenne ko seedo si senni biir. **Danga waara xool kilay jaapale si yoon gir deefar deego si leukeulo.**

Kom nimu neke benna momel, ligay aamal sa bop si koo-par aaruñuko si lep lu jeum si leukeulo, ak ligay aamal sa bop si koopar daxam benna bok mëna don sa galankoor dax ndogal yu yees ñenen ñiga leukeulo di jël.

Ay Deego si senni leukeulo

Benna deego si ñi leukeulo dafa keuyit bu am solo lolu buy wax lan moy aak ken ku nek si yen ak waareef am si yënggu bi. Ay Deego si senni leukeulo dafadon luñu diggël lolou daxam lep lu jeum si leukeulo buy aa ak dañlen di laaj leukeulo yu yam. Benna deego si leukeulo daay tontu yiile lacce:

- ▶ Ñatta la ken ku nek si ñu bok la jooxe si koopar?
- ▶ Lan moy waareef ken ku nek si yen?
- ▶ Naka lay ñi leukeulo jeule ndogal?
- ▶ Naka lay ñi leukeulo seedo senni benefis e liñi ñak?
- ▶ Naka lay ñi leukeulo utt ay safara si jafejafe yi?
- ▶ Lan moy xew su fekke kenna si yen gor/jiigen dafa wax ni day bayi yënggu am wala jay benefis am si yënggu bi?

Lii di Teunk leukeulo bu yaa

 <p># ñi moom</p>	<p>2 ñi moom</p>	<p>Niit ki mo di kenna ku mom yëgguwam.</p>
 <p>Tambali-gi</p>	<p>Lu gëna yomb tambali</p>	<p>Dinañko def su fekke tambaliga taxawal ay yëggu</p>
 <p>Faay yi/ Keuyit yi</p>	<p>Si daara basi diig bi</p>	<p><i>(Sula neexe)</i> Lu waar liga wara binda, ga xamantani si deuk yi lay wutte, gir Keuyit buy Woone Tur am su fekke keuyitu yëggu am dafa wutte ak kiko mom. Benna keuyitu buy firde deego si leukeulo dañko diggle bub ax.</p>
 <p>Kooper bigay faay lu jeuk</p>	<p>Lu gëna yomb</p>	<p>Ñiiy leukeulo daño wara wonne liñi am si kooper si yëggu bi si senni kooperu bop buñu faay. Benna keuyit buy firde dello si kiga leukeulo warna am.</p>
 <p>Koolute</p>	<p>Sa tolof tolof yu kawe si kooper gi</p>	<p>Kenna ku nek warna meuna wool ulu kenen ñenen ñi di def. Ligay am si benefis mëna am galanqor.</p>
 <p>Yi topp si Lacce yi</p>	<p>Daara lu toppul si meeyat benen aap/ bind yi</p>	<p>Soxlawul gay jeebal daara gornamang bi gir mëna yoor sa yeelef si yoon sisa yënggu.</p>
 <p>Baxna gir</p>	<p>Yënggu Njaboot gi • Ñi bok fekk amnañ jokkalante-bu yaag ak kollute senni bir.</p>	

Leukeulo bu Yam

Si benna leukeulo bu yam, dafa am ñarri xeetu ñii mom, leukeulo bu yaatu ak benna bu yam. Benna **leukeulo bu yaatu** numuy dooxe dafa nuro ak ki mom ba pare yoor benna moomel wala leukeulo bu yaa ga xamni dañi topo-to yënggu bi ak leukeulo buñu yaamale, di def ay jeufleunte, wala jeule ay ndogal ak tamit jeuf si turu bokgi.

Benna Leukeulo bu yam dafadon investir bu bayeku. Dañi investir xalis ak tamit senni waala si benefis yi wante mēnuñu topoto bes bu nek jeufleunte yu dem si yënggu bi wala di jeuf si turu kimu bokkal. Li wutte ak ñimu leukeulo lu yaa, lii di benefis kenna ku nek si leukeulo bu yam dañko aar. Kollute bu yam ñi bokk dafa yam si xalis buñu def si yënggu bi.

Benna Yënggu ñu leukeulo bu yam day lacce liggey bu geuna beuri gir tambali ke benna moomel wala leukeulo buy aa daxte danga waara binda benna keuyit ak wa Ku-rellu Diwanu New York (DOS) ak faay tamit liidi koopar gir jokko bi. Biile tērēlinu yënggu dafadon lu baax gir ñi mom daadi am ñulen ndibali si koopar te fekka beuguñu doxal yënggu bi wala yoor waareef gir leukeulo bu yaa si ndogal yënggu yi. Tērēlin yi si leukeulo bu yam dañko wara teunk si keuyitu Deego si Leukeulo (nanga xool xēt 17).

Xibaar yu nek si Yeuglekay yi

Leukeulo yi bu yam ak Liggeyukayi Yuñu Wole te Yam dañu beug si mom ñiiy woone naka la senni yëngu tooge si ñarri yeuglekay yu wutte lu tollu si jurom benni samen. Fek miigi laalu si deuk bi, jeugu këyitu yeuglekay meuna done lu seer.

Leukeulo bu Yaatu

- ▶ Nanga dugeul xalis ak jot senni waala si benefis bi
- ▶ Topoto yënggu bi ak jël ndoogal
- ▶ Daadi jeuf jemaleko ñumu leukeulo
- ▶ Mom si bop am mu done kuñu woolu gir ay leb yënggu bi. (kenna ku mom yëgggu mēna defar benna mbir buñu xaajale tek ko si yoon gir jëriñ Leukeulo bu Yaatu gir indi koolute bu yam, wante lolou dakoy jaafel.)

Leukeulo buñu yamal

- ▶ Nanga investir xalis ak jot xaace si benefis yi
- ▶ Topotowul yënggu am
- ▶ Mēnul jeuf si turu leukeulo bi
- ▶ Sa benefisu bop dañko aar. Toloftolof yi si koopar migi tegu si investismang bu jeuk.

Lii di Teunk leukeulo bu yaa

 <p># ñi moom</p>	<p>2 ñi moom</p>	<p>Dafa am ñarri xeetu moomel ak tamit lu melni benna bu nek dañko soxla: leukeulo buy aa ak leukeulo bu yam.</p>
 <p>Tambali-gi</p>	<p>Lu gëna jafe gir tambali</p>	<p>Keuyit yiga soxla gir taagat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Keuyit buy woone Leukeulo bu Yaam ▶ Keuyit buy woone Siiwal & Siiwal liga Waat si Keuyit (buñu siiwale yeuglekay bi)
 <p>Faay yi/ Keuyit yi</p>	<p>Si daara basi diig bi</p>	<p>\$200 koopar buñu faay, \$50 gir Keuyit buy Siiwal faay koopar, ak \$600-\$1,200 jeug gir faay siiwalu yeuglekay. Benna deego si leukeulo dafa wara am.</p>
 <p>Koopar bigay faay lu jeuk</p>	<p>Lu gëna yomb</p>	<p>Sa Keuyitu buy wooni ligay am si koopar si liggay faay sisa am am. Benna xibaar buy dello gir leukeulo dañko wara binda tamit.</p>
 <p>Koolute</p>	<p>Sa tolof tolof yu kawé si koopar gi</p>	<p>Kenna ku nek si ñu leukeulo si lu yaatu ño am waareef gir ay leb si yënggu bi. Koolute leukeulo bu yam dafa yam si luñu investir si senni yënggu.</p>
 <p>Yi topp si Lacce yi</p>	<p>Waw</p>	<p>Benna keuyit buy deego si leukeulo dañko soxla tamit ñi leukeulo dañko wara siife.</p>
 <p>Baxna gir</p>		<p>Ñi di yënggul senni bop dadi a ñiñu leukeulo ba pare beug investir wante fek beuguñu jël ay ndoogal wala koolute sisenni bop.</p>

Deego Liggeyukay bu yam

Li di Deego Liggeyukay bu Yam (LLC) dafay feexe denngo bu yam wala wanñi toloftolof su dugeul koopar si yëngu, benna mbir bu am solo si kaw benna moomel ak tërëline yi. Si kawu yoon, ñi am moomel ak kep ki mom dina am karangue si benefis yumuy am. Gir ñi meuna teeye senni koolute bu yam, ñi am moomel dañó waara ubbi dencukay xalis si bank ba yuñu xaajale gir LLC, nanga in-westir koopar bu am solo gir LLC dax mu meuna faay de-pens yi, te ñi baña boole senni benefisu bop ak benefis yu tukke si yënggu bi tamit baña jëfëdiko kooparu LLC gir say depensu bop.

Ñi yoor moomel, te ñi geunalen ranñe si LLC, meunañu tan gir topoto senni yëungu senni bop wala tan ñiy topo-to yënggu bi. Ñiy topoto meunañlen xoolle ni liggeykat fofu legi daxte dañlen wara joox ndogal gir. **Yoon bi si bobu wala donul lu woor, niit yiga xamantani juxuñulen ndoogal ñi liggey dañó wara utt teetal tegu si kaw yoon bala ñiilay tan ga done kiy jiite LLC tonte sax dañódone ñi yoor moomel si LLC.**

Ñi bok si LLC meunañ tan nakala LLC di faaye koopar suñuko tegge. Tonte benna binda lañu def and ak ranñekay beut ak IRS gir am LLC muy faay koopar nii keur liggeyukay bu mag, ñi yoor moomel dinañ binda senni benefis yënggu si senni koopar yuñu faay si dello. **Ñi bok si LLC wornañu xool ku xaarañ kilen di seetal koopar yuñu faay jeum si senni tannef yi.**

Deego si jëfandikoo

Benna deego si jëfandikoo dafadon keuyit bu am solo bu LLCs jeufëdiku buy wonne ay yeelef, ak ay waarefu ñusi bok, ñusi liggey wala boksi. Deego si jëfandikoo mënnañ ko def bala, si waxtu bu, wala si 90 ay bes toftal si binda niko Sharte yi Kurrel bi tëreule.

Lii di Teunk leukeulo bu yaa

 <p># ñi moom</p>	<p>1 ñi moom</p>	<p>LLCs mënna ken ku bok - si ñi moom wala ñu bëri si gnu bok si ñi mom li di LLC.</p>
 <p>Tambali-gi</p>	<p>Lu gëna jafe gir tambali</p>	<p>Këyit yigay soxla gir taagat:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ Saartu Kurrel bi. ▶ Keuyit buy woone Siiwal & Siiwal liga Waat si Keuyit (buñu siiwale yeuglekay bi).
 <p>Faay yi/ Keuyit yi</p>	<p>Seer</p>	<p>\$200 koopar buñu faay gir Saartu Kurel bi, \$50 gir Keuyit buy Siiwal, ak \$600-\$1,200 jeug gir faay siiwalu yeuglekay. Benna deego si leukeulo dafa wara am.</p>
 <p>Koopar bigay faay lu jeuk</p>	<p>Xaawa jaafe</p>	<p>Benna LLC dafa am ay taanef yu beuri laalu si tërëlinu yënggu ak liimu ñusi bok.</p>
 <p>Koolute</p>	<p>Koolute bu ndaw/ Toloftolof si koopar gi</p>	<p>Yënggu bi dafa done lu ay mbir yuñu xaajale laalu si yoon tukke si ki (ñi) mom yënggu. Ñi moom dañu am deego bu yam te duñulen woole tanke aamuñu koopar bu woor buñu meuna investir si yënggu.</p>
 <p>Yi topp si Lacce yi</p>	<p>Waw – lu toppul si meeyat benen aap/ bind yi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Jap benna deego si jëfandikoo fi ak 90 ay bes buñu binda Keuyit buy firndel Kurrel bi. ▶ (<i>Sula neexe</i>) Di def ay ndaaje digante ñusi bok/ ak njiit yi. ▶ Dence ay mbir si lu genna def si yenna LLC ak keuyit yuy firnde koopar bigen fay. ▶ Ñarri at yu nek nanga def si keuyit Ligen teunk si ñarri att gir/jooxe address bu bes bi.
 <p>Baxna gir</p>	<p>Ñi moom te ñu beug denci senni am am wala koopar xaajaleko ak senni yënggu tamit mënnagn topoto lii di lacce yi di weey.</p>	

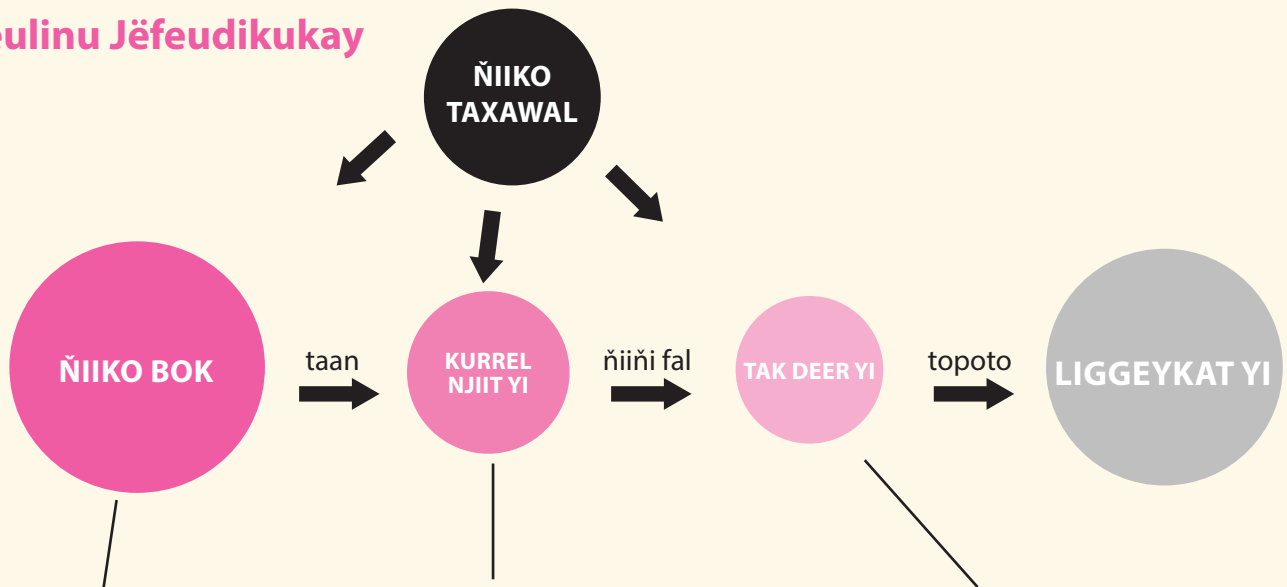
Jëfeudikukay

Jëfeudikukay daŋkoy jëfeudiko gir yëngu bu yaatu ak ñi moom daxte day jooxe mën mën si ñi bok. Benna bok day woone linterewu ki moom si Jëfeudikukay. Teg benna Jëfeudikukay day laaj benna koopar bu takku si kayitu liggey te dafa am ay njeug yuy wee yak ay lacce si wallum yoon.

Jëfeudikukay bu nek dafa wara am lu tegu-si yoon, paacu ay njiit, ak ay tak deer. Suñu taxawale kurrel bi, ñi bok mbir mi daño wara yoor benna kurrel buy daaje gir gni meun def lu yoon ndigle ak tan ay njiit. Benna jëfeudikukay nekkul lu geune si teurelinu yëngu gir kuy liggeyal bop am di dooga tambali benna yëngu. Benna LLC day meeye bep benefis s bep kurrel buy tambali yëngu bu ndaw ki mom ak jafe yu ndaw, taaweku lolu ak geuna yomb gir topoto.

Si kanam, tëreulinu jëfeudikukay dafadone si lu beuri lu mëna am ay tolof tolof gir ki jogge bitim reew di liggeyal bop am fek amul ndogal liggey. Su fekke ki di liggeyal bop am migikoy def yëngu melni ki bol si jëfeudikukay, wala kurrel bi mokoy faay, dinaŋko jaape ni liggeykat. Gir ga mëna xam ni sa yëngu taxaw na te migi dox di teunku sib ep saartu yoon yi, bok si koopar yoon biñi waara faay guur gi ak diiwan bi, nanga feexe ga am kilay xeelal si yoon sou teug say tëreulinu yëngu. Koopar biga waara faay gir topo-to sa jëfeudikukay dafadon li jaafe ba pare weesu na njoorte bi teetal.

Tëreulinu Jëfeudikukay

Kenna ku jënda liñi bok si jëfeudikukay bi ak tamit am benna pacce bumu mom si liggeyukay bi si kaw naka lañu bokke liñi mom. Su fekke benna jëfeudikukay daŋko taxawal, lussi geuna barri ñiko mom ñoy ñu jeuk ñikoy bok.

Benna kurrel niit yuñu taan girr aar linterewu liñi bok. Njiit yi tamit mënañi done ñi bok wante lolu du luñu diggle. Benna kurrellu njit dafa wara am lumu tuti benna njiit. Njiit yi ño wara seet, ak jeul ay ndoogal si ay jafejafe yu geuna mak si liggeyukay bi.

Ki yoor ay jeufleunte si yëngu sa su nek ak am kaatanu ndoogal si yëngu takku ak jeufleunte. **Tak deer yi mënañilen jaape ni ay liggeykat teunku si yoon ak dilen lacce ñi fiirde senni nekkin si yoon gir liggey si U.S**

Teunku Leukeulo bi

 <p># ñi moom</p>	<p>1 ñi moom</p>	<p>Jëfeudikukay si lu beuri dañi am ñi mom lu beuri, ñilend wowe ñii bok, wante mënnañko taxawal ak kenna ki bok rek.</p>
 <p>Tambali-gi</p>	<p>Lu gëna jafe gir tambali</p>	<p>So pare binda Keuyit buy Jokkale benna kurrelu ndaaje warnañko aamal gir jeufe li yoon wax ak taan kurrelu njiit (yi).</p>
 <p>Faay yi/ Keuyit yi</p>	<p>Lu seer lolu</p>	<p>\$125 koopar buñu faay gir Keuyit buy Jokkale dafa wara am gir tambali benna jëfeudikukay. Benna jëfeudikukay dinadon ay jeug yu am solo gir yoon ak /wala koopar yuñu teg.</p>
 <p>Koopar bigay faay lu jeuk</p>	<p>Xaawa jaafe</p>	<p>Ñii mom yëngu ñongilen di digeul ñi seet kenna ku xarañ si faay koopar gir xam lan lañi wara def gir faay koopar.</p>
 <p>Koolute</p>	<p>Koolute bu ndaw/ Toloftolof si koopar gi</p>	<p>Yëngu bi dafadone benna bir bu xaajalo ak ki moom yëngu. Koolute ki mom dafa yam si investismang koopar si yëngu bi.</p>
 <p>Yi topp si Lacce yi</p>	<p>Waw – lu toppul si meeyat benen aap/ bind yi</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Att bu nek & Ndaajewum ñi bok buñu ranñe. ▶ Luñu yoonal ak & Ndaajewum Njiit yiñi ranñe. ▶ Aam ay simili & lenragistramang gir kurre, keuyitu koopar yuñu faay. ▶ Ñari att yu nek nanga binda benna kaddu ñarri att gir ndoogal/ adres bu bes.
 <p>Baxna gir</p>		<p>Yëngu yu yaatu am ñuko mom ñu beuri te soxla investis-mang bu beuri ba pare beug genna ak jay ay moomel.</p>

Benna Mootale bu gaw – ban tëreuline yëngu mo baax si yow?

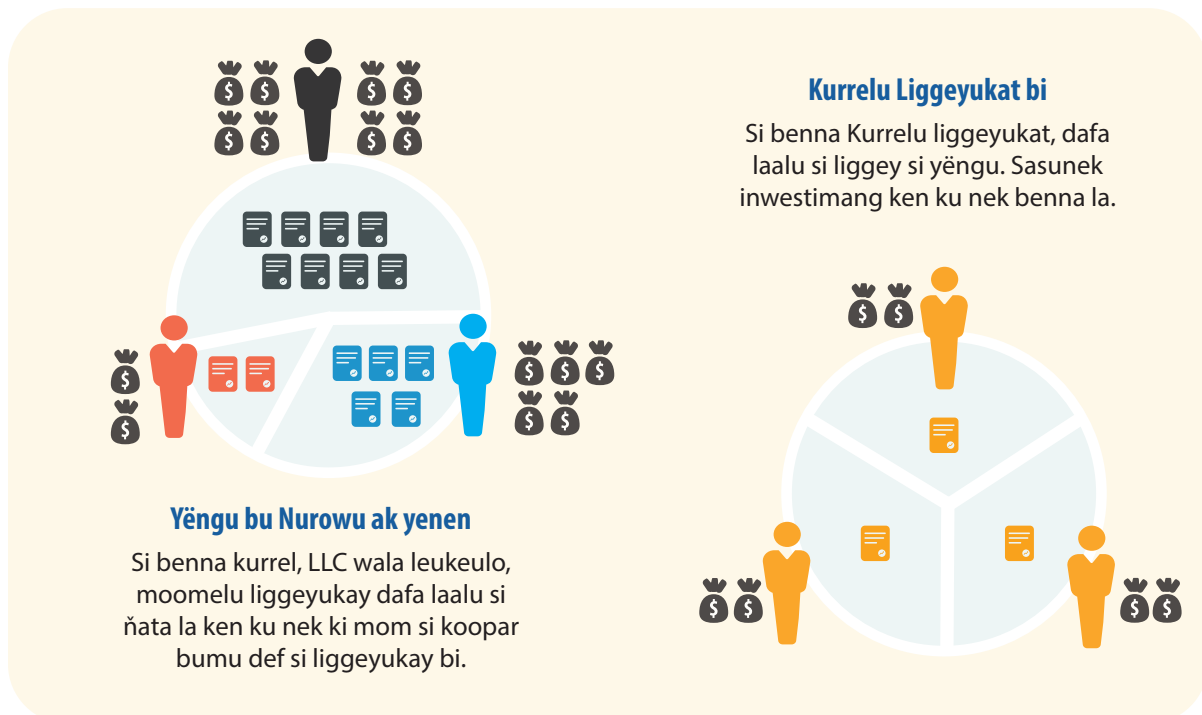
	Benna këru Moomel	Dimbalikat bu Yaatu	Dimbalikat bu yam	Deego ak Liggeeyukay bu Yam	Jëfandikukay
 # ñi moom	Baxna gir	2+ ñi moom	2+si lu Yaatu & Leukeulo bu Yaam	1+ si Ñu Bok	1+ si Momel yi
 Tambali-gi	1 ñi moom ●	Jaaafewul ●	Xaawa Jaafe ●	Xaaw Jaafe ●	Dafa jaafe lolou ●
 Faay yi/ Keuyit yi	Daara/ lu Yaam ●	Daara/ lu Yaam ●	Xaawa Seer ●	Xaawa Seer ●	Dafa Seer lolou ●
 Koopar bigay faay lu jeuk	Bu Yomb ●	Yaamamay ●	Si Diggeunte bi ●	Si Diggeunte ba jaafe ●	Dafa Jaafe Xam ●
 Koolute	Lu Kaawe ●	Lu Kaawe ●	Kaawe gir ñi Leukeulo bu Yaatu ●	Lu Yaam ●	Lu Yam ●
 Yi topp si Lacce yi	Kenna ●	Kenna ●	Yenna rk ●	Yenna rk ●	Luñu Yaatal ●

Ñii di liggey si boole

Ki di liggey si boolo dafa done benna xetu yëngu figa xamantani liggeykat yi dañi moom ba pare topoto benna yëngu. Liggeykat yi yenna say dañi dimbal ak koopar benna kurrel gir bok si ñi moom lolou moy waaral ñi njoot benna pace si benefis yi. Si bobu le bir, liggeykat bu nek dafa am baatu ndogal si ndoogal yu am solo yuñu wara jeule jem si yëngu lusi melni nangu jooxe ay leb, ay kon-tra ak nangu ñu bes ñi bok.

Benna Kurrel kep ku am tëreulinu yëngu mënnako taxawal kom niñiko waaxe si biile teetal lu si melni leukeulo, LLC, wala kurrel. Yenna say kurrel yi dañi jeufeudiko tëreulinu LLC daxte dafa oyof ak lumuy lacce beuriwul si koopar gir defar ak yoor lu utte ak benna kur-rel ak limu soxla di ñi am moomel yu beurin lu utte ak ay leukeulo. Benna kurrelu LLC daay def deegoo bu yam si ñu bok. Kurrel yi meunna feexe arr ñi jogge bitim reeww tef ek woruñu nek si reew bi daxte dañlen di noot di saaci senni xalis wala yeneni xeti sonal suñu liggey ñom rek.

[Deukku New York dafaa am Kurrelu Liggeykat yu Leukeulo si Yoon](#) te mu am ay tëreulina ak doxaline jem si bok si, seedo ak seedale benefis ak luñu ñak. Gir ga am yenen xibaar, balñu ga yeur pace buñu am mbiir yi si teetal bi.

Waat buñu teunk si keuyit

Benna kaadu buñu binda ba pare siife ko ñi leerlu ko si kenna ku am ndigle bi tegu si yoon, lusi mel noter

Kurrelu njiit yi

Benna kurrelu ay niit ñow taan ñuy teewal ñi bok si liggeyukay bi ak ubi benna gis gis bu yaatu si yëngu ak jeul ndogal yu geun yi.

Kiliyang bi

benna niit wala yëngu di am ay serwis yu tukke si kenen ku bokkul fenna.

Ki di lggeyal bop am

Benna niit buy defar ak jeufee senni yëngu bop.

Liggey-kat

Benna niit wala ki yoor yëngu bi gir koopar buñu faay ak saartu jeul niit mu liggey si benen niit.

Nimero Ranñewukay Koopar kenna ku nek di Faay (ITIN)

Benna Nimero lay Serwis bi yoor Luñu am si Koopar di jooxe niit yiga xamni amuñ benna nimero karange gir aar wante dañu wara faay ay koopar.

Serwis bi yoor Koopar bu Cibir (IRS)

Kurrelu Diwan Gornamang diwan bu yoor wallum jël koopar yuñu faay.

Koolute

Tolluway si yoon wala yorum koopar wala toloftolof bu leukeulo ak yëngu.

Ki bok

Si benna Deego bu Yam Liggeyukay (LLC) ñi moom ñodi ñusi bok.

Takk Nder

Takk Nder yi ñoy def lep luy operasiong bes - bu nek Kur-rel Njiit yi molen tan, takk nder mëñnañ tamit nek ñi taaxawal/moom ak yeena liggeykatu kurrel bi.

Leukeulo

Tëreulinu yëngu figa xamantani ñari wala yenen niit moom yëngu. Si benna leukeulo bu yaatu, ñi leukeulo dañi seedo ay yoorinu topoto. Si benna leukeulo bu yam yenna ñu bok dañu topoto yëngu bi ak yenna yu bok dañi investir rek si yëngu wante ñi bokk yep dañu yoor yëngu.

Ki Moom

Ki yoor Yëngu

Ñi bok

Ki bok moy kenna ku jeunda ay moomel si liggeyukay bi wala kurel bi. Ñi moom dañu yoor pace buñu seedo si senni kurrelu investimang.

Ay keuyit yu am solo

Saartu Kurrel bi

Benna keuyit buy teetal si turu si deego bu yam si liggeyukay (LLC), deuk bi ak adres bi done luñu lacce gir taxawal bennna LLC. Li di LLC dañkoy taxawal waxtu buñu binda Sartu Kurrel bi wala benen waxtu buñu jap si Saartu Kurrel bi, fekk du weesu 60 ay bes tambaliko si bess buñuko binde. *Kurrel Gur gi mokko binda*

► **Deego Keuru liggeyukay bu yaam**

Kaddu buñu degmal si ñarri att

Ñarri att yu nek NYS LLCs ak kurrel yi dañlen di lacce ñi binda benna Kaddu Ñarri att yu nek ak faay benna koopar bu tollu si \$9 gir deugeul wala bessalat adresu yëngu bi. *Kurrel Gur gi mokko binda*

► **Deego Keuru liggeyukay bu yaam** ► **Kurrel**

Gir – yoon yi

Benna keuyit bugnu binda buy wax nakala kurrel bi di dooxe. Bi xibaar bok nassi nakalañu taane ay njiit yi, naka-la ndaaje yi lagnko defe, ak yan gnoy aak yi, waareef ak kaatanu gni bok, njiit yi ak takk nder yi. *Benne keuyit bi Kurrel bi moko wara dence*

► **Kurrel**

Keuyit buy Firnde dagen nangu Tur

Benna keuyit rek su fekke turu keuyit bi dafa wute ak ki mom yëngu bi. *Ki yoor ndoogal Ndiwan bi*

► **Benna moomel** ► **Leukeulo bu Yaatu**

► **Benna pace buy wuyoo si benen tur bunekul tureum si yoon**

Keuyit buy firde Nekkin cibir

Benna keuyit buy ranñe tur bi ak adresu kurrel bi. Nek-kinu kurrel bi bamuy am moy bis bëñu binda Keuyitu buy Firnde Nekkin cibir wala bene bes lawon (digeunte 90 ay bes) kom nuñuko teunke si Keuyit buy firde Nekkin cibir.

► **Kurrel**

Keuyit Leukeulo bu Yam

Benna keuyit la buy woone tur yi ak xibaaru kiñi leukeulo dadi nek si deego leukeulo bu yam. *Kiko binda moy ki Yoor Diwanu Beureb bi*

► **Leukeulo bu Yam**

Kuyit buy Siiwal

Keuyit biga jebbalon gurgi ak waat buñu teunk si keuyit ga boolewon ak li war si yeuglekay buñu siiwal gir tambali benna leukeulo bu yam wala LLC (nanga xool page 19 ak 22). Keuyit buy Siiwal bobu dagnko wara binda fii ak 120 ay bes bañi binde ba pare Keuyitu Leukeulo bu Yam wala Saartu Kurrel bi. *Kiko binda moy ki Yoor Diwanu Beureb bi*

► **Leukeulo bu Yam**

► **Keuru Liggeyukay bu Yam**

I-9, Keuyit Xolukay dax Meuna Liggey

Benna keuyit bugnu soxla gir liggeykat yep gir woone ni meunnañu liggey si Amerik dadi deupo ak yoon. Sa liggey-kat dafa wara jot benna I-9 keuyit ba pare muy feexe ñii yoor seetlu gi bayeko si guru Amerik yugnu tan.

Ndeego si Jeufine

Nanga ranñe aak yi, kaatan yi, tanneef yi, fumi wara yam, wala waareef yi. Ndeego si Jeufine bobu meunañko dugul bala wala fi ak 90 ay bes banga binde Saartu kurrel bi. *Ki di LLC warna denci benen keuyit bi*

► **Deego bu Yam si Keuru Liggeyukay**

Deego si Leukeulo

Luñi digle gir leukeulo bu yaatu ak li war gir leukeulo bu yam, dañko ak firde deego yi, aak yi ak waareef yi si gni seeka yëngu yi.

► **Deego bu Yaatu** ► **Deego bu Yam**

Jeufeudikay

Kurrel yi Gornamang Reewu NY:

Diwanu Beurëb, Paccu Kurrel yi ak yenen keuyit yi, Li Beurëb Denci, ak UCC

www.dos.ny.gov/corps/

Xibaar yi si xeetu keuyit yi ak yenen keuyitu yoon yuñu meuna soxla gir ubboi wala yokku benna yëngu si Beurëbu New York.

Yokkute Guru Diwan bi, Programu Ndimbal jeum si Lig-geyal sa bop

esd.ny.gov/entrepreneurial-assistance-program

Programu Ndimbal jeum si Liggeyal sa bop (EAP) dafa teg lugnu wax beurëbu EAP si deuku yu ndaw yi si diwanu New York bi yep gir indi ay teetal, taagat, ndimbal si wallu masine yi ak serwisu ndimbal niit ku nek ga xamantani dafa tambali lu yaagul yëgu bop am wala dafa beug tamba-li benna yëngu.

Liggeyukay New Americans (ONA)

1-800-566-7636

www.newamericans.ny.gov/business

Liggeyukay New Americans dafa am 27 au beurëbu ndimbal si diwanu New York bi yep gir joox kep ku jogge bitim reew jangal la ak si walu kom lusi melni japale si yëngu bu ndaw

Beurëbu Ndimbal gir Yëngu bu Ndaw (SBDC)

1-800-732-7232

www.nysbdc.org/

Jaaraleko si beurëbu leukeulekay si 24 diwan yi, Beurëbu Ndimbal gir Yëngu bu Ndaw Bu New York (NYS SBDC) day jooxe kalite bu baax, do faay dara wara lu tuti si xalis gay fay si yëngu ak taagat liggeykat New York ñi beug tambali benna yëngu wala yook benefisu benna yëngu, te do faay daara.

Kurrelu Gornamang NYC:

Pacce bu yoor Birum Jeufeudiku, Kurel Yokkute Koopar

www.nyc.gov/site/dca/partners/financial-empowerment.page

Koopar gir suuxeut jang ak teetal jeum si walum yokkute ak aar si koopar bu ndaw si ñi deuk New York gnu beug tabax sennei benefis ak tamit def luy yook senni kom. Boole ko ak ay xibaar si karangeak am keuyit buy woone ligay jeufleunte ak bank bi ak tamit meuna yeur ligay am si yok bor bigay faay.

Serwisu yu Ndaw si Yëngu (SBS)

<https://www1.nyc.gov/nycbusiness/>

Ay jangale yigadul faay, ay liggey, dila teetal, ak ndimbali la gir li soxal gni beug liggeyal senni bop defar, maatal, wala yok yëngu si diwanu New York.

SBS Ñi jogge bitim rew di Tambali Yëngu

www1.nyc.gov/nycbusiness/article/immigrant-business-initiative

SBS dagni meeye ay jangale si yëngu, nigni aame koopar, aamal ay serwis yu bax, a kyu beuri sa lakk yenen si bir diwanu New York yep te do faay daara.

Teurëlinu NYC:

Beurëbu Teere gir Gnep bu Brooklyn, Yëngu bu Ndaw ak Serwisu Liggeyal sa bop

www.bklynlibrary.org/business/small-business

AY beurëb yu beuri si Jeufeudikay Brooklyn, ay liggey, kalas yi, ak ndimbal kenna par kenna si kalama Angle, Es-pañol, Russ ak Kereyol si tambali bi, doxaline, ak dooxal sa yëngu.

Beurëb Yëngu buy Yaatal Jokale

www.bocnet.org

Keuru liggeyukay yu-daw, Kurrel yokk yëngu yu daw dina woone naka lagnu jaaye si serwisu yëngu fofu si Bronx, Brooklyn, Manhattan, Queens, Staten Island gir gni di new di doole, ñi am koopar yu ndaw, dimbal si keur gir topoto xaale, 'Business American-Style' liggey, ak Prozeewu Liggeyukaw Daw laaku yu Daw.

CAMBA Serwisu Yëngu bu Ndaw

718-287-2600

www.camba.org

Ay Seetlu kena-kena, liggey si yëngu bud aw, teetal si yëngu, jokkale ak yennen kurel gir yok yëngu yu ndaw, ak boor gir yëngu.

Prozewu Yokkute si Askan bi, Dimbal Teggu si yoon gir askan yi

212-426-3000

www.legalaidnyc.org/civil-practice-pro-bono-projects

Di def ay taagat gir laaykat yi & kiliyang yi yugnu taan si niit yi fi ak 5 diwan yi. Tomb yi dina am tambaliwu yëngu yu daw, siife benna gennekay jeunda ak jay, arr yëngu yi ak benefis ku nek. Taagat bi dina am si Angle & Español.

Jeufeudikay

Beurëb si Diwan gir nugnu Jangale (CUP)

www.welcometocup.org

Siiwal ak keuyit ak teere gir fiiri doxaline yu jaafe yi ak numuy deme, bok si benna [Teetal gir liggeykak](#) [Bok-Kurrel si NYC](#).

NDimbal askan bi Bor bo dul faay bu Naasara yi

www.hfls.org/loan-programs/microenterprise/

Kooper bo dul faay si liggeyukay bu ndaw ak gni am kooper bu yam si gnu deuk si Diwanu New York, Long Island, and Westchester gir tambali wala yokk yëngu.

Prozewu Yoon Liggeyukatu bop am gni Jeege, Beurëbu Attekey Yoon bu NYC

212-382-6633 (lu geuna am solo)

212-626-7383 (Ñetti wotekay yu tegu si yoon)

nelp@nycbar.org

Serwisu si yoon gir yu ndaw – gir defar gni yoor senni liggeyu bop yu ndaw te neew kooper si yëngu, lusi melni jafejafe faayum kooper, kontra yi ak deego yi, gennewu jeund ak jay waxtan yi, defar yi, jeuda ak jay yi, ak diplom yi.

Kurrel Yokkute Yeewu Komkom

www.renaissance-ny.org

Kurrel Yokkute Kooper gir Askan wi jem si wallu gir soopi gni tukki bitim rew, yoor kooper yu sufe- ak digi doomu si askan yi nek si NYC di jooxe liim bu ndaw si booru yëngu ak program taagat liggeyal sa bop.

Gniy Nangu liggeysi Serwisu Yoon

347-521-5729

www.volspobono.org/projects/microenterprise-project

Di dimbali gni moom seeni yëngu yu ndaw ak liggeyukay yu ndaw meuna njot tanneef bu baax, ak serwis yu tegu si yoon

Kurrelu jeuflukay NYC:

Liggeyukak si Green Coop

www.greenworker.coop

Dagni def bennna taagat bu guddi bu baax 5-weer ak pro-gram ndimbal buy jaapale boolo yi beug jeufeudiku boole taagat bu jaffe, jaapale, ak serwisu Teknik yi.

Kurrel yi Liggeykak yu New York (NYC NOWC)

212-390-8178 (bumu jooko kay)

www.nycworker.coop

Yokkute si Njiite m taagat, liggey, ñi di jaapale yëngu bi, ak ndimbal si wallu Teknik si Kurrelu Liggeykak ak kurrel bi am meun meun yëngu.

Prozewu Liggeykak si Yoon – Defar Yoon si New York

347-889-6347

www.workersjustice.org

Kurrelu Aak Kenna ku tukke bitim rew ak yenneni jafejafe ay liggey gir taxawal ay xeetu liggey jaaraleko si yokkute, jaapale ak suxeut liggeykatu gni mom ay kurrel.

Ay Jumtukay si linternet bi:

Yëngu bu Gaaw bu New York

www.businessexpress.ny.gov

Ndimbali jaapale la sisa yëngu ak li liggey yi di lacce. Nan-ga tontu si keuyitu lacce bi ak Business Wizard dinala indil benna liimu si lep liga soxla gir tambali sa yëngu.

Buntu Yëngu NYC

www1.nyc.gov/nycbusiness

Lacce benna-par benna

Nanga binda tontu yi benna- par benna si lacce bi ak ga njot benna liimu diwan yuy jay, deuk ak lisensu diwan bi ak keuyit buy daaganal gir tambali ak jeufe sa yëngu laalu si keureu liggeyukay biga nek.

Xaayma buy waaral

Nanga binda benna tontu yi si benna lacce ak ga njot ben-na liimu gornamang yuy waaral ak leb kooper yiga wara faay gir sa yëngu biga xamantani meungako.

